

GDK: 228.81(234.42 Karpati)(049.3)

Š. Korpel,:

Pragozdovi zahodnih Karpatov

Korpel, Š.: Die Urwälder der Westkarpater
16 barvnih fotografij, 39 preglednic. Gusta
New York, 1995

Dolgo pričakovana nemška izdaja knjige o pragozdovih avtorja prof. dr. Štefana Korpela, profesorja za gojenje gozdov na gozdarskem oddelku Tehnične fakultete v Zvolnu na Slovaškem, je temeljno delo o pragozdovih celotnih zahodnih Karpatov. V tem delu Evrope, med Slovaško, Češko, Poljsko in Madžarsko se je namreč ohranila največja in najgostejša mreža pragozdnih sestojev na stari celini. Knjiga je nastala na podlagi štirih desetletij intenzivnih raziskovanj ter je prenovljena in obogatena izdaja na Slovenskem sicer dobro poznanega slovaškega izvirnika »Pralesy Slovenska« iz leta 1989. Za svoje življenjsko delo na področju raziskovanja pragozdov je avtor prejel častni doktorat ETH v Zürichu. Nemška izdaja priča o oživiljanju zanimanja za pragozdne raziskave v Evropi in se odlično dopolnjuje z Leibundgutovo knjigo o evropskih gorskih pragozdovih.

V prvem delu nas avtor seznanja z najnovejšimi spoznanji o zgradbi in razvoju pragozda. Dotakne se obstojnosti vrstne sestave, ras, starosti, mrtve biomase, humusa, tal, regeneracije, razvojnih ciklov, teksture, vpliva divjadi, splošnega onesnaženja... Ob tem razmišlja tudi o spremenjenosti pragozdov in predlaga temu ustrezno vrednotenje in poimenovanje. V nadaljevanju izpostavi tudi pomen zookomponente pragozda, ki je glede na izsledke raziskav, dovezetnejša za motnje od rastlinskega dela pragozdnega ekosistema. Ves čas avtor svoje ugotovitve in razmišljanja povezuje s spoznanji drugih raziskovalcev pragozdov. V tem delu je predvsem zanimiva nekoliko drugačna opredelitev razlikovanja pragozdnih razvojnih zgradb, kot smo je vajeni pri drugih evropskih raziskovalcih. Avtor namreč loči le tri razvojne stadije (stadij doraščanja, optimalni stadij in stadij razgradnje), v okviru njih pa več razvojnih stopenj. V naslednjem poglavju je na kratko osvetljena

metodologija, uporabljena pri raziskavi slovaških pragozdov.

Osrednji del knjige zavzema predstavitev posameznih pragozdnih objektov, ki si sledijo po sedmih vegetacijskih stopnjah; začeniš z najnižjo hrastovo stopnjo, prek hrastovo-bukove, bukovo-hrastove, bukove, jelovo-bukove, smrekovo-bukovo-jelove do najvišje smrekove vegetacijske stopnje. Za vsak pragozdni objekt so temeljito obravnavani: splošne ekološke karakteristike rastišč, zgradba in razvoj sestojev, rast in rastnost ter procesi pomlajevanja.

Analizi konkretnih pragozdnih objektov sledijo povzetki po vegetacijskih stopnjah. Iz sklepnega razmišljanja na koncu knjige je vredno poudariti naslednje izvirne ugotovitve:

– površinski deleži posameznih razvojnih stadijev niso izpostavljeni večjim nihanjem v času, močno pa se spreminja tekstura razvojnih stadijev,

– tudi izrazite svetlojubne vrste, kot sta npr. bor in macesen, nakazujejo veliko prilagodljivost ter sposobnost normalnega razvoja tudi po 100 letih zastrtosti, medtem ko sencoždržne vrste ohranijo to sposobnost pretežno več kot 200 let,

– delež mrtve biosubstance večinoma ne presega 20–30% lesne zaloge živih dreves,

– tekstura gozda je pestrejša in bolj malopovršinska pri pragozdnih sestojih nižjih vegetacijskih stopenj z izjemo prve ter na skrajnostnih rastiščih, na drugi strani pa nakazujejo pragozdni sestoji s prevladujočimi iglavci (z izjemo najvišje vegetacijske stopnje) večjepovršinsko in enomernejšo teksturo.

Za slovenskega strokovnjaka so še posebej zanimivi pragozdni objekti v prvi vegetacijski stopnji, ki so tudi pri nas zelo redki. Pri interpretaciji je potrebno upoštevati nekoliko drugačne ekološke razmere (količina

in porazdelitev padavin, prevladujoča sili-
katna geološka podlaga...).

Knjiga je na zavidljivem strokovnem nivoju
ter hkrati dovolj členjena, da lahko tudi laik
v bolj pregledno in poljudno pisanih po-
glavjih najde kakšno resnico zase. Pisano
besedo, poleg številnih preglednic in foto-

grafij, dopolnjujejo nazorno izrisani profili
sestojev. Brez dvoma spada omenjena knji-
ga v osnovni knjižni fond vsake gozdarske
strokovne knjižnice.

mag. Jurij Diaci

GDK: 166/17(497.12)(049.3)

Darinka Trpin in Branko Vreš:
Register flore Slovenije
Praprotnice in cvetnice. Zbirka ZRC 7,
Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Ljubljana, 1995

V zbirki Znanstvenoraziskovalnega cen-
tra SAZU je kot sedmi zvezek letos maja
izšel Register flore Slovenije. Izid tega dela
ni pomemben dogodek le za slovensko
botaniko, temveč tudi za stroke, ki botaniko
tako ali drugače uporabljajo pri svojem delu.

Njegova avtorja, raziskovalca Biološkega
inštituta ZRC SAZU dr. Darinka Trpin in
mag. Branko Vreš sta se nehvaležnega
dela lotila že pred leti. Da sta mu bila kos,
ni zadostovalo le njuno bogato botanično
znanje, pregled nad literaturo, natančnost
in sistematičnost, potrebno je bilo tudi veliko
potrpežljivosti in vztrajnosti.

Povod je bila zamisel, da bi pri delu z
računalniki s karticami poenostavili pisanje
latinskih imen rastlin. Iz te zamisli je začel
postopno nastajati Register, to je slovarsko
urejen seznam doslej znanih praprotnic in
cvetnic, ki rastejo na ozemlju Slovenije.
Vanj sta avtorja uvrstila tako samonikle kot
adventivne (priseljene in že bolj ali manj
udomačene) vrste ter nekatere kultivirane
in kulturne rastline. Osnova za pripravo
seznama je bila druga izdaja Male flore
Slovenije (A. Martinčič in F. Sušnik 1984).
Upoštevala sta še v novejšem času najdene
samonikle in adventivne taksonne in iz raz-
ličnih vzrokov v Mali flori izpuščene ali pre-
zrte taksonne, ki pa so jih starejši floristični
pregledi (Angela Piskernik 1951, E. Mayer
1952) vsebovali. Skupno je novih oziroma
prezrtih vrst 216.

V latinsko-slovenskem seznamu je po
abecednem redu naštetih 3216 taksonov
(vrst, podvrst in form ter nekateri križanci).
Pri vsakem je za zaporedno številko na-
pisana kratica (praviloma iz sedmih črk –

tri začetne črke rodovnega in štiri začetne
črke vrstnega imena), latinsko ime z avtor-
jem ali avtorji, pri nekaterih taksonih tudi
najpogostejši sinonimi in slovensko ime.
Sinonimi so potrebni, ker se znanstvena
imena rastlin pogosto spreminjajo. Avtorja
sta pri njihovem izboru upoštevala številna
novejša mednarodno priznana dela.

Sledi slovensko-latinski seznam, kjer so
vrste urejene po abecednem redu sloven-
skih imen.

Register praprotnic in cvetnic Slovenije
je shranjen tudi na računalniški disketi, ki
je priložena knjigi. To njegovo uporabnost
zelo poveča, saj omogoča različne obdelave
in tudi dopolnila in popravke. V slikovni
prilogi na koncu knjige je 96 barvnih po-
snetkov rastlin, ki so v Sloveniji znamenite
ali redke. Posebno vrednost dajejo prilogi
posnetki v zadnjem času novo odkritih vrst
slovenske flore.

Prepričan sem, da bodo to knjigo in ra-
čunalniško disketo s pridom uporabljali tudi
gozdarji. Dobrodošli bosta dijakom in štu-
dentom gozdarstva (predvsem pri pred-
metih botanika, dendrologija in fitoceno-
logija) kot tudi že izšolanim gozdarjem, tako
na Zavodu za gozdove in v gozdarskih
izvajalskih podjetjih kot na univerzi in v
inštitutih. Upajmo, da bo Register flore Slo-
venije botanikom v pomoč in spodbudo pri
pripravi še dveh temeljnih del, nove izdaje
Male flore (to študentje gozdarstva že nekaj
časa zelo pogrešajo) in Atlasa slovenske
flore. Oboje bomo tako kot Register, goz-
darji z veseljem pozdravili.

dr. Igor Dakskobler